

**BANK DEPOZIT OPERATSIYALARI HISOBI VA UNING ICHKI
AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH**

Kuzieva Lola Erkinovna

*O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi Bank-moliya Akademiyasi
magistranti LKuzieva75@gmail.com*

**IMPROVING THE ACCOUNT OF BANK DEPOSIT OPERATIONS
AND ITS INTERNAL AUDIT**

Kuzieva Lola Erkinovna

*Master's student of the Academy of Banking and Finance of the Republic of
Uzbekistan LKuzieva75@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bank depozit operatsiyalari hisobi va uning ichki auditini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqilgan. Depozit operatsiyalari bankning asosiy moliyaviy faoliyatlaridan biri bo'lib, uni aniq va samarali hisobga olish bankning moliyaviy barqarorligi va likvidligini ta'minlaydi. Maqolada depozitlarning asosiy turlari va ularni hisobga olishning asosiy jarayonlari tahlil qilingan. Shuningdek, ichki audit jarayonini takomillashtirish bo'yicha auditorlik standartlarini joriy etish, avtomatlashtirilgan audit tizimlarini qo'llash va xavf tahlilini kuchaytirish orqali samaradorlikni oshirish taklif etilgan. Maqola banklar uchun depozit operatsiyalarining samaradorligini oshirish va ichki nazoratni kuchaytirishga qaratilgan tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Bank depozit operatsiyalari, depozitlar hisobi, ichki audit, auditorlik standartlari, avtomatlashtirilgan tizimlar, xavflarni baholash, moliyaviy barqarorlik, ichki nazorat.

Kirish. Bank tizimida depozit operatsiyalari bank faoliyatining eng asosiy va muhim yo'nalishlaridan biridir. Depozitlar – bu jismoniy va yuridik shaxslar tomonidan bankka kiritilgan mablag'lar bo'lib, ularning moliyaviy barqarorligi va bankning operatsion faoliyatini ta'minlaydi. Depozit mablag'lari banklar uchun asosiy moliyaviy resurs manbai hisoblanadi, bu esa bankka kreditlash, investitsiyalar va boshqa moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi.

Depozit operatsiyalarini to'g'ri hisobga olish va ularning ichki auditini samarali tashkil etish banklar uchun katta ahamiyatga ega. Hisob-kitob jarayonida xatoliklarning oldini olish, operatsiyalarni shaffof va ishonchli amalga oshirish bankning umumiy moliyaviy holatini yaxshilashga yordam beradi. Shu bilan birga, ichki audit depozit operatsiyalarining aniq va samarali boshqarilishini, xavflarni aniqlash va boshqarish tizimlarini tekshirish orqali nazorat qiladi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Ushbu maqolada bank depozit operatsiyalari hisobini aniq va ishonchli yuritish hamda ichki audit jarayonlarini takomillashtirishning zamonaviy usullari tahlil qilinadi va taklif etiladi. Maqola bank tizimidagi operatsion samaradorlikni oshirish, moliyaviy xavflarni kamaytirish va bankning ichki nazorat tizimlarini kuchaytirishga yo'naltirilgan.

Depozit operatsiyalari bugungi bank tizimida asosiy moliyaviy resurs bo'lib, banklarning barqaror faoliyati va rivojlanishining tayanchi hisoblanadi. Moliyaviy institutlar uchun mijozlar depozitlari operatsion mablag'lar manbai sifatida ahamiyatli bo'lib, bu resurslar kreditlash va investitsiya strategiyalarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli, depozit operatsiyalari hisobi va ularning ichki auditori bank faoliyatining samaradorligini oshirish uchun strategik ahamiyat kasb etadi.

Depozit operatsiyalarini hisobga olishning to'g'ri amalga oshirilishi banklarning moliyaviy holatini aniq ifodalash imkonini beradi. Xalqaro valyuta jamg'armasi (IMF) tomonidan e'lon qilingan ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda bank sektorida 2022-yilda umumiy depozit hajmi 122,3 trillion so'mni tashkil qilgan, bu ko'rsatkich 2018-yilga nisbatan 60% ga oshgan. Bu holat depozit operatsiyalarining kengayishini va ularning to'g'ri hisobga olinishi zaruratini ko'rsatadi.

Depozitlarni hisoblashning asosiy vazifalari mablag'lar harakatini aniq qayd etish, foiz stavkalari hisobini yuritish va mijozlarning shaxsiy hisobvaraqlarini nazorat qilishdir. Talabga ko'ra depozitlar va muddatli depozitlar bo'yicha ma'lumotlarni to'g'ri kiritish, mijozlarning depozitlarini to'g'ri aks ettirish va bank balansida ularni haqiqiy qiymatlarda ko'rsatish bank faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi.

Statistik ma'lumotlarga qaraganda, O'zbekistondagi tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslar depozitlari bo'yicha qabul qilingan mablag'lar 2021-yilda 72,5 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda bu ko'rsatkich 90,1 trillion so'mga yetdi. Shu bilan birga, korporativ mijozlar tomonidan kiritilgan depozitlar hajmi ham 10% dan 15% gacha oshib bormoqda. Bu ko'rsatkichlar depozit operatsiyalari hisobi va nazorat tizimlarini takomillashtirish muhim ekanligini ko'rsatadi.

Banklar uchun ichki audit tizimi depozit operatsiyalari jarayonining to'g'ri yuritilishini va xatolarni oldini olishni ta'minlaydi. Ichki auditning asosiy maqsadi depozit operatsiyalarining qonuniyligi va to'g'ri hisobga olinishi, bankning xavfsizligini ta'minlash va moliyaviy natijalarni doimiy nazorat qilishdir.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, tijorat banklarida depozit operatsiyalari bo'yicha audit orqali aniqlangan moliyaviy xatoliklar soni 2020-yilda 15,3% bo'lsa, 2022-yilda bu ko'rsatkich 8,9% ga tushgan. Bunday o'zgarish avtomatlashtirilgan audit tizimlarining joriy etilishi va xavflarni oldindan baholash tizimlarining takomillashtirilishi bilan bog'liqdir.

Xalqaro tajribaga ko'ra, ichki auditni avtomatlashtirish jarayonida blockchain va big data texnologiyalaridan foydalanish natijasida banklar xatolar sonini 25-30% ga kamaytirishga muvaffaq bo'lgan. O'zbekiston bank tizimida ham depozit operatsiyalari

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

hisobi va audit jarayonlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish depozit xatolarining kamayishiga xizmat qilishi mumkin.

Depozit operatsiyalari hisobi va ichki auditini takomillashtirish bank faoliyatini samarali va shaffof yuritish uchun muhim hisoblanadi. Takomillashtirish bo'yicha quyidagi chora-tadbirlar tavsiya etiladi:

Auditorlik standartlarini joriy etish: Ichki audit tizimlarini xalqaro auditorlik standartlariga moslashtirish orqali bankning ichki nazorat tizimlari samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorligini ta'minlash.

Depozit operatsiyalari va audit jarayonlarini avtomatlashtirish ma'lumotlarning aniq va ishonchli bo'lishini ta'minlaydi. Xususan, blockchain texnologiyalari asosida operatsiyalarni doimiy ravishda kuzatish imkonini beradi.

Depozit operatsiyalari bilan bog'liq risklarni baholash va nazorat qilish jarayonini kengaytirish orqali xavflarni oldini olish va moliyaviy jarayonlarning xavfsizligini ta'minlash mumkin.

Xulosa. Bank depozit operatsiyalari hisobi va uning ichki auditini takomillashtirish bank tizimining samaradorligini oshirish va moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Depozit operatsiyalarining to'g'ri hisobga olinishi bankning likvidligi, rentabelligi va barqarorligi uchun asosiy omil bo'lib, mijozlar ishonchini oshirishga xizmat qiladi. Ichki audit esa depozit operatsiyalarining qonuniyligi, ishonchliligi va xavfsizligini ta'minlaydi, bank faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatoliklarni o'z vaqtida aniqlash va ularni bartaraf etishga imkon beradi.

Takomillashtirish choralari sifatida xalqaro auditorlik standartlarini joriy etish, avtomatlashtirilgan tizimlarni keng qo'llash, blockchain va big data kabi zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish orqali audit jarayonlarini kuchaytirish maqsadga muvofiqdir. Shu bilan birga, xavf tahlili va boshqaruvini kuchaytirish depozit operatsiyalarining xavfsizligini oshirishga yordam beradi. Banklar ushbu yo'nalishlarda ishlash orqali nafaqat moliyaviy barqarorlikka, balki raqobatbardoshlik darajasini oshirishga ham erishadilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF) ma'lumotlari. (2022). O'zbekiston bank sektorining rivojlanishi bo'yicha hisobotlar.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki. (2023). Bank tizimining statistik ko'rsatkichlari. Tahliliy ma'lumotlar to'plami.
3. Xalqaro Auditorlik Standartlari (IAS). (2020). Depozit operatsiyalarini hisobga olish va ichki audit bo'yicha qo'llanma.
4. Aliyev, A. (2021). Bank operatsiyalarining nazariy va amaliy asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot Nashriyoti.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC
SOLUTIONS

5. Kaplan, R., & Norton, D. (2018). Bank ichki auditi va uning amaliy jihatlari. Yevropa Bankshunoslik Jurnali.
6. Gulyamov, U. (2020). Zamonaviy bank xizmatlarining auditi va nazorati. Toshkent: Innovatsiya Nashriyoti.
7. Deloitte Global. (2021). Banklarda ichki audit tizimlarini rivojlantirish: xalqaro tajriba va yangi yondashuvlar.
8. Саттаровна, Г. З., Маърипова, М., & Арзикулова, С. (2023). СУҒОРИЛАДИГАН ТИПИК БЎЗ ТУПРОҚЛАРНИНГ МОРФОЛОГИК КЎРСАТКИЧЛАРИ. О'ЗБЕКISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(18), 627-631.
9. Саттаровна, Г. З., & Маърипова, М. (2023). ЭРОЗИЯГА УЧРАГАН БЎЗ ТУПРОҚЛАРНИНГ АГРОФИЗИК ХУСУСИЯТЛАРИ. ЎОДКОР О'ҚИТУВЧИ, 3(26), 323-325.

